

KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

PREAMBULA

Države potpisnice ove Konvencije,

- (a) *Pozivajući se* na načela proglašena u Povelji Ujedinjenih nacija kojima se priznaju urođeno dostojanstvo, jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske porodice kao osnove slobode, pravde i mira u svijetu,
- (b) *Priznajući* da su u Općoj deklaraciji o pravima čovjeka i u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima Ujedinjene nacije proglasile i složile se da svako ima sva prava i slobode navedene u tim dokumentima, bez razlike po bilo kojoj osnovi,
- (c) *Potvrđujući* univerzalnost, nedjeljivost i međuzavisnost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i potrebu da se osobama s invaliditetom garantuje njihovo puno uživanje bez diskriminacije,
- (d) *Podsjećajući se i* Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencije protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Konvencije o pravima djeteta, te Međunarodne konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica,
- (e) *Priznajući* da je invaliditet razvojni proces, te da invaliditet nastaje kao rezultat djelovanja osoba s invaliditetom i prepreka koje proizlaze iz stajališta njihove okoline, te iz prepreka koje postoje u okolini, a koje sprječavaju njihovo potpuno i djelotvorno sudjelovanje u društvu ravnopravno s drugim članovima tog društva,
- (f) *Priznajući* važnost načela i smjernica za provođenje politike sadržanih u Svjetskom programu akcije za osobe s invaliditetom i u Standardnim pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom u pogledu uticaja na promoviranje, formuliranje i procjenu politika, planova, programa i aktivnosti na državnom, regionalnom i međunarodnom nivou, kako bi se još više izjednačile mogućnosti za osobe s invaliditetom,
- (g) *Naglašavajući* važnost punog uključivanja pitanja invaliditeta u sve relevantne strategije održivog razvoja,
- (h) *Priznajući* također da diskriminacija bilo koje osobe na osnovu invaliditeta predstavlja povredu urođenog dostojanstva i vrijednosti čovjeka,

- (i) *Priznajući* nadalje različitosti osoba s invaliditetom,
- (j) *Priznajući* potrebu unaprjeđenja i zaštite ljudskih prava svih osoba s invaliditetom, uključujući i one kojima je potrebna veća potpora,
- (k) *Zabrinute* što se osobe s invaliditetom, uprkos ovim različitim instrumentima i nastojanjima, i dalje suočavaju s barijerama svom sudjelovanju kao ravnopravnih članova društva, kao i sa kršenjima svojih ljudskih prava u svim dijelovima svijeta,
- (l) *Priznajući* važnost međunarodne saradnje u unaprjeđenju životnih uslova osoba s invaliditetom u svim zemljama, a posebno zemljama u razvoju,
- (m) *Naglašavajući* vrijedne postojeće i potencijalne doprinose osoba s invaliditetom cjelokupnom blagostanju i različitosti njihovih zajednica, kao i da će promoviranje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda od strane osoba s invaliditetom i puno sudjelovanje osoba s invaliditetom rezultirati njihovim snažnijim osjećajem pripadanja društvu, te značajnim napretkom u ljudskom, socijalnom i ekonomskom razvoju njihovih društava, te iskorjenjivanjem siromaštva,
- (n) *Priznajući* važnost osobne autonomije i nezavisnosti osoba s invaliditetom, uključujući i slobodu izbora,
- (o) *Smatrajući* da osobe s invaliditetom trebaju imati mogućnost da aktivno budu uključene u procese donošenja odluka vezanih za politike i programe, posebno one koji ih se izravno tiču,
- (p) *Zabrinute* zbog teških uslova s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom, koje su izložene višestrukim ili teškim oblicima diskriminacije na osnovu rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovinskog statusa, rođenja, starosne dobi ili nekog drugog statusa,
- (q) *Priznajući* da su žene i djevojčice s invaliditetom često izložene većem riziku od nasilja, ozljeđivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nesavjesnog postupanja, maltretiranja ili izrabljivanja, kako u svojim domovima, tako i izvan njih,
- (r) *Priznajući* da djeca s invaliditetom trebaju u potpunosti uživati sva ljudska prava i osnovne slobode ravnopravno s drugom djecom, te podsjećajući na obaveze koje su u tom smislu preuzele države potpisnice Konvencije o pravima djeteta,
- (s) *Naglašavajući* potrebu za uključivanjem rodne i spolne perspektive u sve napore usmjerene ka promoviranju punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom,

- (t) *Ističući* činjenicu da većina osoba s invaliditetom živi u uslovima siromaštva, i prepoznajući u tom smislu hitnu potrebu za rješavanjem problema negativnog uticaja siromaštva na osobe s invaliditetom,
- (u) *Imajući na umu* da su uslovi mira i sigurnosti, zasnovani na punom poštivanju ciljeva i načela sadržanih u Povelji UN i poštivanje mjerodavnih dokumenata o ljudskim pravima neophodni za punu zaštitu osoba s invaliditetom, posebno za vrijeme oružanih sukoba i strane okupacije,
- (v) *Priznajući* važnost mogućnosti pristupa fizičkom, socijalnom, ekonomskom i kulturnom okruženju, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju, informacijama i komunikaciji, kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo puno uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda,
- (w) *Shvaćajući* da je pojedinac, imajući obaveze prema drugim pojedincima i prema zajednici kojoj pripada, dužan ulagati sve napore za promoviranje i poštivanje prava priznatih u Međunarodnom zakonu o ljudskim pravima,
- (x) *Uvjere*ne da je porodica prirodna i temeljna jedinica društva, te da ima pravo na zaštitu društva i države, a da osobe s invaliditetom i članovi njihovih porodica trebaju dobijati potrebnu zaštitu i pomoć, kako bi se porodicama omogućilo da pridonose punom i ravnopravnom uživanju prava osoba s invaliditetom,
- (y) *Uvjere*ne da će sveobuhvatna i integralna međunarodna konvencija o unaprjeđenju i zaštiti prava i dostojanstva osoba s invaliditetom značajno doprinijeti ispravljanju vrlo nepovoljnog socijalnog položaja osoba s invaliditetom, te da će unaprijediti njihovo sudjelovanje u građanskim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim oblastima života uz jednake mogućnosti, kako u zemljama u razvoju, tako i u razvijenim zemljama,

Saglasile su se o sljedećem:

Član 1. SVRHA

Svrha ove Konvencije je unaprjeđenje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, i unaprjeđivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva.

Osobe s invaliditetom uključujući osobe sa dugotrajnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima, koje u interakciji s različitim barijerama mogu ometati njihovo puno i djelotvorno sudjelovanje u društvu ravnopravno s ostalim članovima tog društva.

Član 2. DEFINICIJE

Za potrebe ove Konvencije:

“Komunikacija” obuhvaća jezike, prikazivanje teksta, Brailleovo pismo, taktilnu komunikaciju, krupnu štampu, pristupačne multimedijalne sadržaje, pisani oblik, zvučne zapise, obični jezik, lične čitače, augmentativne i alternativne načine, sredstva i oblike komunikacije, uključujući pristupačne informacijske i komunikacijske tehnologije.

“Jezik” obuhvaća govorene i znakovne jezike, te druge oblike negovorenih jezika.

“Diskriminacija na osnovu invaliditeta” znači svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovu invaliditeta, čija su svrha ili posljedica umanjivanje ili poništavanje priznanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, ravnopravno s drugim osobama, na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući uskraćivanje razumne prilagodbe.

“Razumna prilagodba” znači potrebne i odgovarajuće izmjene i prilagodbe koje ne nameću nerazmjern ili neprimjeren teret, potrebne u konkretnom slučaju, kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom ravnopravno s drugim osobama uživaju i koriste sva ljudska prava i osnovne slobode.

“Univerzalni dizajn” znači oblikovanje proizvoda, okruženja, programa i usluga tako da ih u najvećoj mogućoj mjeri mogu koristiti sve osobe, bez potrebe prilagođavanja ili posebnog oblikovanja. "Univerzalni dizajn" ne isključuje, kada je to potrebno, pomoćne naprave za određene grupe osoba s invaliditetom.

Član 3. OPĆA NAČELA

Osnovna načela ove Konvencije su:

- (a) Poštivanje urođenog dostojanstva, lične autonomije, uključujući slobodu izbora i nezavisnost osoba;
- (b) Nediskriminacija;
- (c) Puno i učinkovito sudjelovanje i uključivanje u društvo;
- (d) Poštivanje razlika i prihvaćanje osoba s invaliditetom kao dijela ljudske raznolikosti i čovječnosti;
- (e) Jednakost mogućnosti;

- (f) Pristupačnost;
- (g) Jednakost muškaraca i žena;
- (h) Poštivanje sposobnosti razvoja djece s invaliditetom i poštivanje prava djece s invaliditetom na očuvanje vlastitog identiteta.

Član 4. **OPĆE OBAVEZE**

1. Države potpisnice obavezuju se osigurati puno ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za osobe s invaliditetom bez diskriminacije na osnovu invaliditeta. S tim ciljem, države potpisnice se obavezuju da će:
 - (a) prihvatiti zakonodavne, upravne i druge mjere za provođenje prava priznatih ovom Konvencijom;
 - (b) poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, za izmjenu ili ukidanje postojećih zakona, propisa, običaja i prakse koji predstavljaju diskriminaciju osoba s invaliditetom;
 - (c) uzeti u obzir zaštitu i promoviranje ljudskih prava osoba s invaliditetom u svim politikama i programima;
 - (d) suzdržati se od uključivanja u bilo koji postupak ili praksu koji su proturječni ovoj Konvenciji, te osigurati da javne vlasti i institucije djeluju u skladu s ovom Konvencijom;
 - (e) poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi se uklonila diskriminacija na osnovu invaliditeta od strane bilo koje osobe, organizacije ili privatnog preduzeća;
 - (f) provoditi ili promovirati istraživanje i razvoj univerzalno oblikovanih roba, usluga, opreme i prostora, kako je definisano članom 2 ove Konvencije, a koje bi iziskivale minimalne prilagodbe i najmanje troškove, kako bi se udovoljilo specifičnim potrebama osoba s invaliditetom, promovirala njihova dostupnost i korištenje, te promoviralo univerzalno oblikovanje u izradi standarda i smjernica;
 - (g) provoditi ili promovirati istraživanje i razvoj, te promovirati dostupnost i upotrebu novih tehnologija, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, pomagala za kretanje, uređaja i potpornih tehnologija pogodnih za osobe s invaliditetom, dajući prednost tehnologijama izrađenim po pristupačnim cijenama;

- (h) pružati osobama s invaliditetom dostupne informacije o pomagalima za kretanje, uređajima i potpornim tehnologijama, uključujući nove tehnologije kao i druge oblike pomoći, službe potpore, opremu i prostore;
 - (i) promovirati obuku stručnjaka i osoblja koje radi s osobama s invaliditetom u području prava priznatih ovom Konvencijom, kako bi što bolje pružali pomoć i usluge zajamčene spomenutim pravima.
2. U pogledu ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, svaka država potpisnica obavezuje se poduzeti mjere uz najveću moguću upotrebu raspoloživih resursa, i gdje je potrebno, u okviru međunarodne saradnje, kako bi se postupno postiglo puno ostvarivanje tih prava, ne zanemarujući one obaveze sadržane u ovoj Konvenciji koje su neposredno primjenjive prema međunarodnom pravu.
 3. Prilikom izrade i provođenja zakonskih propisa i politike za provedbu ove Konvencije, kao i u drugim procesima donošenja odluka vezanih za osobe s invaliditetom, države potpisnice će se redovno konsultovati sa, i aktivno uključiti osobe s invaliditetom, uključujući djecu s invaliditetom, preko organizacija koje ih predstavljaju.
 4. Ništa u ovoj Konvenciji neće uticati na odredbe koje su povoljnije za ostvarivanje prava osoba s invaliditetom, a koje se mogu nalaziti u propisima države potpisnice ili u međunarodno-pravnim propisima na snazi za tu državu. Nema ograničavanja ili ukidanja bilo kojeg ljudskog prava i osnovne slobode priznatih ili postojećih u bilo kojoj državi potpisnici ove Konvencije na osnovu zakona, konvencija, propisa ili običaja, pod izgovorom da ova Konvencija ne priznaje ta prava ili slobode ili da ih priznaje u manjem opsegu.
 5. Odredbe ove Konvencije odnose se na sve dijelove saveznih država, bez ikakvih ograničenja ili izuzetaka.

Član 5.

RAVNOPRAVNOST I NEDISKRIMINACIJA

1. Države potpisnice priznaju da su sve osobe jednake pred zakonom, te da imaju jednako pravo, bez ikakve diskriminacije, na zakonsku zaštitu i uživanje zakonskih povlastica.
2. Države potpisnice zabranjuju bilo kakvu diskriminaciju na osnovu invaliditeta i garantuju osobama s invaliditetom jednaku i učinkovitu zaštitu od svake diskriminacije.
3. Da bi unaprijedile ravnopravnost i ukinule diskriminaciju, države potpisnice će poduzeti sve odgovarajuće korake da osiguraju razumnu prilagodbu.

4. Posebne mjere neophodne za ubrzavanje ili postizanje stvarne ravnopravnosti osoba s invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom u smislu odredbi ove Konvencije.

Član 6.
ŽENE S INVALIDITETOM

1. Države potpisnice priznaju da su žene i djevojke s invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji, te će u tom smislu poduzeti mjere kako bi im se osiguralo puno i ravnopravno uživanje svih njihovih ljudskih prava i osnovnih sloboda.
2. Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale puni razvoj, napredak i jačanje položaja žena u cilju garantovanja korištenja i uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda navedenih u ovoj Konvenciji.

Član 7.
DJECA S INVALIDITETOM

1. Države potpisnice poduzet će sve potrebne mjere kako bi osigurale da djeca s invaliditetom potpuno uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode ravnopravno s drugom djecom.
2. U svim akcijama koje se odnose na djecu s invaliditetom prvenstvena pažnja bit će posvećena najboljem interesu djeteta.
3. Države potpisnice osigurat će da djeca s invaliditetom imaju pravo slobodno izraziti svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču, a njihovi stavovi razmotrit će se s obzirom na njihovu dob i zrelost, ravnopravno s drugom djecom, te će im u ostvarivanju toga prava biti pružena pomoć u skladu s invaliditetom i uzrastom.

Član 8.
PODIZANJE SVIJESTI

1. Države potpisnice se obavezuju usvojiti trenutačne, učinkovite i odgovarajuće mjere u svrhu:
 - (a) podizanja svijesti cijelog društva, uključujući i na nivou porodice, o osobama s invaliditetom, kao i unaprjeđivanja poštivanja njihovih prava i dostojanstva;
 - (b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one zasnovane na spolu i dobi;

- (c) podizanje svijesti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom.
2. Mjere za postizanje navedenih ciljeva uključuju:
- (a) Pokretanje i održavanje djelotvornih kampanja podizanja svijesti javnosti osmišljenih tako da:
 - (i) potiču spremnost prihvaćanja prava osoba s invaliditetom;
 - (ii) promoviraju pozitivno gledanje na osobe s invaliditetom i veći stupanj društvene svijesti o osobama s invaliditetom;
 - (iii) promoviraju priznavanje vještina, zasluga, sposobnosti i doprinosa osoba s invaliditetom na radnom mjestu i tržištu rada;
 - (b) Poticati izgradnju stavova kojima se poštuju prava osoba s invaliditetom na svim nivoima obrazovnog sistema, uključujući svu djecu od rane dobi;
 - (c) Podsticanje svih sredstava javnog informisanja da osobe s invaliditetom prikazuju u skladu s ciljevima ove Konvencije;
 - (d) Promoviranje programa obuke za podizanje nivoa svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.

Član 9. PRISTUPAČNOST

1. Kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo nezavisno življenje i potpuno sudjelovanje u svim područjima života, države potpisnice ove Konvencije poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi im osigurale pristup, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sisteme, kao i ostalop opremi, prostorima i uslugama namijenjenim javnosti, kako u urbanim tako i u ruralnim područjima. Te mjere, koje uključuju identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, odnose se, između ostalog na:
- (a) građevine, puteve, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene ustanove i radna mjesta;
 - (b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.
2. Države potpisnice također će poduzeti odgovarajuće mjere radi:
- (a) razvijanja, širenja i praćenja provođenja minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti;

- (b) osiguravanja da privatna pravna lica koja pružaju prostore, sredstva i usluge otvorene ili namijenjene javnosti vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom;
- (c) pružanja obuke svim relevantnim subjektima i akterima o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom;
- (d) osiguravanja natpisa na Braillevom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost;
- (e) osiguravanja oblika lične pomoći i posrednika, uključujući vodiče, čitače i tumače znakovnog jezika, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost;
- (f) promoviranja drugih odgovarajućih oblika pomoći i podrške osobama s invaliditetom, kako bi im se osigurao pristup informacijama;
- (g) promoviranja pristupačnosti osobama s invaliditetom novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sistema, uključujući Internet;
- (h) promoviranja oblikovanja, razvoja, proizvodnje i distribucije dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sistema u ranoj fazi, tako da te tehnologije i sistemi postanu pristupačni uz minimalne troškove;

Član 10. PRAVO NA ŽIVOT

Države potpisnice ponovo potvrđuju da sva ljudska bića imaju urođeno pravo na život, te će poduzimati sve potrebne mjere kako bi osigurale učinkovito uživanje tog prava osobama s invaliditetom, ravnopravno s drugim osobama.

Član 11. RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA KRIZNA STANJA

Države potpisnice će poduzeti, u skladu sa svojim obavezama prema međunarodnom pravu, uključujući odredbe međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava o ljudskim pravima, sve potrebne mjere kako bi osigurale zaštitu i sigurnost osoba s invaliditetom u rizičnim situacijama, uključujući situacije oružanih sukoba, humanitarnih kriza i prirodnih katastrofa.

Član 12.
JEDNAKOST PRED ZAKONOM

1. Države potpisnice ponovo potvrđuju da osobe s invaliditetom imaju pravo svuda na priznanje pravne i poslovne sposobnosti.
2. Države potpisnice prihvaćaju da osobe s invaliditetom u svim područjima života uživaju pravnu i poslovnu sposobnost ravnopravno s drugim osobama.
3. Države potpisnice će poduzeti odgovarajuće mjere da osobama s invaliditetom osiguraju potrebnu pomoć za ostvarivanje njihove pravne i poslovne sposobnosti.
4. Države potpisnice osiguravaju da sve mjere koje se odnose na uživanje pravne i poslovne sposobnosti predviđaju odgovarajuće i djelotvorne mehanizme zaštite koji će sprječavati zloupotrebu, u skladu s odredbama međunarodnog prava o ljudskim pravima. Ti mehanizmi zaštite će osigurati da mjere koje se odnose na uživanje pravne i poslovne sposobnosti poštuju prava, volju i sklonosti te osobe, da se isključi sukob interesa i zloupotreba uticaja, da su proporcionalne i prilagođene okolnostima u kojima se nalazi ta osoba, da se primjenjuju u najkraćem mogućem vremenu, te da podliježu redovnoj reviziji nadležnog, nezavisnog i nepristrasnog tijela vlasti ili sudskog tijela. Mehanizmi zaštite su proporcionalni stepenu u kom takve mjere utiču na prava i interese osobe.
5. U skladu s odredbama ovog člana, države potpisnice poduzet će odgovarajuće i učinkovite mjere kako bi osigurale jednako pravo osobama s invaliditetom da posjeduju ili nasljeđuju imovinu, da kontroliraju svoje financijske poslove i imaju jednak pristup bankovnim kreditima, hipotekama i drugim oblicima financijskog kreditiranja; te će osigurati da osobama s invaliditetom ne bude proizvoljno oduzeta imovina.

Član 13.
PRISTUP PRAVDI

1. Države potpisnice osigurat će učinkovit pristup pravdi osobama s invaliditetom, ravnopravno s drugim osobama, uključujući osiguravanje pogodnosti primjerenih dobi, kako bi se olakšala njihova stvarna uloga kao direktnih i indirektnih učesnika, uključujući i ulogu svjedoka, u svim sudskim postupcima, uključujući istražni postupak i druge prethodne faze postupka.
2. Kako bi pomogle u osiguravanju učinkovitog pristupa pravdi osobama s invaliditetom, države potpisnice promoviraju odgovarajuću obuku osoba koje rade u pravosuđu, uključujući policiju i zatvorsko osoblje.

Član 14.
SLOBODA I SIGURNOST OSOBE

1. Države potpisnice osigurat će da osobe s invaliditetom, ravnopravno s drugim osobama:
 - (a) uživaju pravo na ličnu slobodu i sigurnost;
 - (b) nisu nezakonito ili proizvoljno lišene slobode, da svako lišavanje slobode bude u skladu sa zakonom, te da ni u kojem slučaju postojanje invaliditeta ne opravdava lišavanje slobode.
2. Ukoliko osobe s invaliditetom budu lišene slobode u nekom postupku, države potpisnice osiguravaju da im se, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, garantuju prava u skladu s međunarodnim pravom o ljudskim pravima, te da će se sa njima postupati u skladu s ciljevima i načelima ove Konvencije, uključujući osiguravanje razumne prilagodbe.

Član 15.
**SLOBODA OD MUČENJA ILI OKRUTNOG, NEČOVJEČNOG ILI
PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA**

1. Nijedna osoba ne smije biti podvrgnuta mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Posebno, nitko ne smije biti podvrgnut medicinskim ili znanstvenim eksperimentima bez svog slobodnog pristanka.
2. Države potpisnice poduzet će sve djelotvorne zakonske, upravne, pravosudne ili druge mjere kako bi spriječile da osobe s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima budu podvrgnute mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Član 16.
SLOBODA OD IZRABLJIVANJA, NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

1. Države potpisnice poduzet će sve prikladne zakonske, upravne, socijalne, obrazovne i druge mjere kako bi zaštitile osobe s invaliditetom od svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, uključujući i njihove rodno zasnovane aspekte, kako u njihovom domu, tako i izvan njega.
2. Države potpisnice će također poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi sprječavale izrabljivanje, nasilje i zlostavljanje osiguravajući, između ostaloga, odgovarajuće oblike pomoći i potpore osobama s invaliditetom i njihovim porodicama i skrbnicima, uključujući i pružanje informacija i edukaciju o tome

kako izbjeći, prepoznati i prijaviti slučajeve nasilja i zlostavljanja. Države potpisnice će osigurati da usluge zaštite uzmu u obzir specifičnosti dobi, spola i invaliditeta.

3. Kako bi spriječile pojavu svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, države potpisnice osigurat će učinkovit nadzor od strane nezavisnih tijela svih objekata i programa namijenjenih osobama s invaliditetom.
4. Države potpisnice će poduzeti sve potrebne mjere promoviranja fizičkog, kognitivnog i psihološkog oporavka, rehabilitacije i socijalne reintegracije osoba s invaliditetom koje su bile žrtve bilo kojeg oblika izrabljivanja, nasilja ili zlostavljanja, uključujući i osiguranje usluga zaštite. Takav oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje podstiče zdravlje, dobrobit, samopoštovanje, dostojanstvo i nezavisnost osobe, vodeći računa o specifičnostima potreba dobi i spola.
5. Države članice usvojit će učinkovito zakonodavstvo i politiku, uključujući propise i politiku usmjerene na žene i djecu, kako bi osigurale da se slučajevi izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja osoba s invaliditetom identificiraju, istraže, i kad je primjereno, procesuiraju.

Član 17.

ZAŠTITA INTEGRITETA OSOBE

Svaka osoba s invaliditetom ima pravo na poštivanje svog fizičkog i mentalnog integriteta ravnopravno s drugim osobama.

Član 18.

SLOBODA KRETANJA I DRŽAVLJANSTVO

1. Države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom pravo na slobodu kretanja, na slobodu izbora mjesta stanovanja i na državljanstvo, ravnopravno s drugim osobama, uključujući putem osiguravanja da osobe s invaliditetom:
 - (a) imaju pravo sticanja i promjene državljanstva, i državljanstvo im se ne može oduzeti proizvoljno ili na osnovu invaliditeta;
 - (b) nisu lišene, na osnovu invaliditeta, prava sticanja, posjedovanja ili korištenja isprava o državljanstvu ili drugih identifikacijskih dokumenta, ili korištenja relevantnih postupaka, kao što su imigracijski postupci, koji mogu biti potrebni kako bi se tim osobama olakšalo korištenje prava na slobodu kretanja;
 - (c) imaju slobodu napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu;

- (d) nisu lišene, proizvoljno ili na osnovu svog invaliditeta, prava ulaska u vlastitu zemlju.
2. Djeca s invaliditetom moraju biti upisana odmah po rođenju, i od rođenja imaju pravo na ime, pravo na sticanje državljanstva i, u mjeri u kojoj je to moguće, pravo da znaju tko su im roditelji, te da se oni o njima staraju.

Član 19. **NEZAVISNO ŽIVLJENJE I UKLJUČENOST U ZAJEDNICU**

Države potpisnice ove Konvencije priznaju jednako pravo svim osobama s invaliditetom na život u zajednici, s pravom izbora jednakim kao i za druge osobe, te poduzimaju djelotvorne i odgovarajuće mjere kako bi olakšale osobama s invaliditetom potpuno uživanje ovog prava i njihovo puno uključivanje i sudjelovanje u zajednici, uključujući i osiguranje da:

- (a) osobe s invaliditetom imaju mogućnosti izbora svog mjesta stanovanja, gdje i s kim će živjeti, ravnopravno s drugim osobama, te da nisu primorane živjeti po određenom programu;
- (b) osobe s invaliditetom imaju pristup nizu službi potpore u svojim domovima, ustanovama za smještaj i drugim službama za potporu u lokalnoj zajednici, uključujući ličnu asistenciju potrebnu za potporu življenju i uključivanju u zajednicu, i sprječavanje izolacije ili isključenosti iz zajednice;
- (c) usluge u lokalnoj zajednici, oprema i prostori namijenjeni općoj populaciji dostupni su na ravnopravnoj osnovi osobama s invaliditetom i u skladu su s njihovim potrebama.

Član 20. **OSOBNJA POKRETLJIVOST**

Države potpisnice poduzet će učinkovite mjere kako bi osigurale osobnu pokretljivost, s najvećom mogućom nezavisnošću za osobe s invaliditetom, uključujući:

- (a) olakšavanje lične pokretljivosti osoba s invaliditetom na način i u vrijeme po njihovom izboru, te uz pristupačne troškove;
- (b) olakšavanje pristupa osobama s invaliditetom kvalitetnim pomagalicama za kretanje, napravama, pomoćnim tehnologijama i oblicima lične pomoći i posrednicima, uključujući njihovu dostupnost po pristupačnim cijenama;
- (c) osiguravanje obuke u vještinama kretanja osobama s invaliditetom, i specijaliziranom osoblju koje radi s osobama s invaliditetom;

- (d) podsticanje subjekata koji proizvode pomagala za pokretljivost, naprave i pomoćne tehnologije da uzmu u obzir sve aspekte pokretljivosti osoba s invaliditetom.

Član 21.
SLOBODA IZRAŽAVANJA I MIŠLJENJA,
I PRISTUP INFORMACIJAMA

Države potpisnice poduzet će sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom mogu koristiti svoje pravo na slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući i slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja, ravnopravno s drugim osobama, kroz sve oblike komunikacije prema njihovom izboru, kako je definirano članom 2 ove Konvencije, uključujući i sljedeće:

- (a) pružanje osobama s invaliditetom informacija namijenjenih općoj populaciji u pristupačnim oblicima, te tehnologija prikladnih za različite vrste invaliditeta, pravodobno i bez dodatnih troškova;
- (b) prihvaćanje i olakšavanje upotrebe u službenim komunikacijama znakovnog jezika, Brailleovog pisma, augmentativne i alternativne komunikacije, i svih drugih dostupnih sredstava, načina i oblika komunikacije, prema izboru osoba s invaliditetom;
- (c) zalaganje da privatne pravne osobe koje pružaju usluge javnosti, uključujući i usluge preko interneta, pružaju informacije i usluge u pristupačnim oblicima koje mogu koristiti osobe s invaliditetom;
- (d) podsticanje sredstava javnog informisanja, uključujući i ona koja pružaju informacija putem interneta, da svoje usluge učine dostupnim osobama s invaliditetom;
- (e) priznavanje i podsticanje upotrebe znakovnih jezika.

Član 22.
POŠTIVANJE PRIVATNOSTI

1. Nijedna osoba s invaliditetom, bez obzira na mjesto stanovanja ili uređenje života, ne smije biti izložena proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov/njezin privatni život, porodicu, dom, korespondenciju ili druge vrste komunikacije, ili protuzakonitim napadima na njegovu/njezinu čast i ugled. Osobe s invaliditetom imaju pravo na zakonsku zaštitu od takvih miješanja ili napada.
2. Države potpisnice štitiće privatnost ličnih podataka, i podataka vezanih za zdravstveno stanje i rehabilitaciju osoba s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama.

Član 23.
POŠTIVANJE DOMA I PORODICE

1. Države potpisnice poduzimaju učinkovite i odgovarajuće mjere kako bi se uklonila diskriminacija osoba s invaliditetom u svim pitanjima koja se odnose na brak, porodicu, roditeljstvo i lične odnose, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, kako bi se osiguralo da:
 - (a) se priznaju prava svih osoba s invaliditetom, koje su u godinama kada mogu ući u brak, da sklope brak i osnuju porodicu na osnovu slobodnog i punog pristanka budućih supružnika;
 - (b) se priznaju prava osoba s invaliditetom da slobodno i odgovorno odlučuju o broju djece i razmaku između njih, te da imaju pristup informacijama primjerenim njihovoj dobi, edukaciji vezanoj za reprodukciju i planiranje porodice, te osiguraju sredstva koja će im omogućiti ostvarivanje ovih prava;
 - (b) osobe s invaliditetom, uključujući djecu, očuvaju svoju plodnost na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama.
2. Države potpisnice osiguravaju prava i odgovornosti osoba s invaliditetom u pogledu skrbištva, štíćeništva, povjervavanja i usvajanja djece, ili sličnih uređenja kada ti pojmovi postoje u nacionalnom zakonodavstvu; u svim slučajevima prvenstvo mora imati interes djece. Države potpisnice pružaju odgovarajuću pomoć osobama s invaliditetom u izvršavanju odgovornosti podizanja djece.
3. Države potpisnice osiguravaju da djeca s invaliditetom imaju jednaka prava u pogledu porodičnog života. Radi ostvarivanja tih prava, te kako bi se spriječilo sakrivanje, napuštanje, zanemarivanje i odvajanje djece s invaliditetom, države potpisnice se obavezuju na osiguravanje ranih i sveobuhvatnih informacija, usluga i potpore djeci s invaliditetom i njihovim porodicama.
4. Države potpisnice osiguravaju da se dijete neće odvajati od svojih roditelja protivno njihovoj volji, osim ako nadležna tijela nakon sudske ocjene, u skladu s mjerodavnim pravom i postupkom, utvrde da je takvo odvajanje potrebno i u najboljem interesu djeteta. Ni u kojem slučaju dijete neće biti odvojeno od roditelja na osnovu invaliditeta, bilo djeteta ili jednog ili oba roditelja.
5. Države potpisnice se obavezuju da će, u slučajevima kad uža porodica nije u stanju voditi brigu o djetetu s invaliditetom, poduzeti sve napore kako bi osigurala alternativno zbrinjavanje u široj porodici, a kada to nije moguće, unutar društvene zajednice u porodičnom okruženju.

Član 24. **OBRAZOVANJE**

1. Države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. S ciljem ostvarivanja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti, države potpisnice osiguravaju inkluzivni sistem obrazovanja na svim nivoima, kao i cjeloživotno obrazovanje, usmjereno na:
 - (a) puni razvoj ljudskog potencijala i osjećaja dostojanstva i vlastite vrijednosti, te jačanja poštivanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske različitosti;
 - (b) razvoj osobnosti osoba s invaliditetom, njihovih talenata i kreativnosti, te mentalnih i fizičkih sposobnosti, do punog potencijala;
 - (c) omogućavanje djelotvornog sudjelovanja osoba s invaliditetom u slobodnom društvu.

2. U ostvarenju ovog prava, države potpisnice osiguravaju:
 - (a) da osobe s invaliditetom nisu isključene iz općeg sistema obrazovanja na osnovu invaliditeta, te da djeca s invaliditetom ne budu isključena iz besplatnog i obaveznog osnovnog i srednjeg obrazovanja na osnovu invaliditeta;
 - (b) da osobe s invaliditetom imaju dostupno inkluzivno, kvalitetno i besplatno osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, u zajednicama u kojima žive;
 - (c) razumno prilagođavanje individualnim potrebama;
 - (d) da osobe s invaliditetom dobiju potrebnu podršku, u sistemu općeg obrazovanja, kako bi se olakšalo njihovo stvarno obrazovanje;
 - (e) da se osiguraju učinkovite individualizirane mjere potpore u okruženju koje najviše doprinosi akademskom i socijalnom razvoju, u skladu s ciljem potpunog uključivanja.

3. Države potpisnice omogućit će osobama s invaliditetom učenje životnih i socijalnih vještina kako bi se olakšalo njihovo puno i jednako sudjelovanje u obrazovanju i u zajednici. U tom cilju, države potpisnice će poduzeti sljedeće:
 - (a) olakšati učenje Brailleovog pisma, alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, vještina orijentacije i pokretljivosti, te olakšati podršku vršnjaka i mentorski rad;

- (b) olakšati učenje znakovnog jezika i promoviranje jezičnog identiteta zajednice gluhih osoba;
 - (c) osigurati da se obrazovanje osoba, a posebno djece koja su slijepa, gluha ili gluho-slijepa obavlja na najprikladnijim jezicima i oblicima i sredstvima komunikacije za pojedinca, te u okruženju koje osigurava najveći mogući akademski i društveni razvoj.
4. Kako bi pomogle u ostvarivanju ovog prava, države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere za zapošljavanje nastavnika, uključujući one s invaliditetom, koji znaju znakovni jezik i/ili Brailleovo pismo, i obučit će stručnjake i osoblje koji rade na svim nivoima obrazovanja. Takva obuka treba uključivati svijest o invaliditetu i korištenje odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i oblika komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala za potporu osobama s invaliditetom.
5. Države potpisnice osigurat će da osobe s invaliditetom imaju pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom osposobljavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na ravnopravnim osnovama kao i drugi. U tom cilju, države potpisnice će osigurati da se osobama s invaliditetom osiguraju razumne prilagodbe.

Član 25.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Države potpisnice priznaju da sve osobe s invaliditetom imaju pravo na uživanje najvećeg mogućeg zdravstvenog standarda bez diskriminacije na osnovu invaliditeta. Države potpisnice poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup zdravstvenim uslugama i uslugama rehabilitacije vezanim za zdravstvenu zaštitu, koje će voditi računa o njihovom spolu. Države potpisnice posebno:

- (a) pružaju osobama s invaliditetom isti opseg, kvalitet i standard besplatnih ili dostupnih usluga i programa koje se pružaju ostalim građanima, uključujući i one u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, te zdravstvene programe kojima je obuhvaćeno cijelo stanovništvo;
- (b) nastoje pružiti te zdravstvene usluge koje su posebno potrebne osobama s invaliditetom upravo zbog njihovog invaliditeta, uključujući ranu identifikaciju i intervenciju kad je potrebno, i usluge namijenjene svođenju na najmanju mjeru i sprječavanje daljnjeg invaliditeta, uključujući među djecom i starijim osobama;
- (c) osigurati da se te zdravstvene usluge nalaze što je bliže moguće zajednicama u kojima osobe s invaliditetom žive, uključujući ruralna područja;
- (d) tražiti od zdravstvenih radnika da osobama s invaliditetom pružaju zaštitu iste kvalitete koja se pruža drugima, uključujući i onu na osnovu slobodnog i

informiranog pristanka, između ostaloga, podižući nivo svijesti o ljudskim pravima, dostojanstvu, nezavisnosti i potrebama osoba s invaliditetom kroz edukaciju i objavljivanje etičkih standarda u javnoj i privatnoj zdravstvenoj zaštiti;

- (e) zabraniti diskriminaciju osoba s invaliditetom u osiguravanju zdravstvenog osiguranja i životnog osiguranja, kada je takvo osiguranje dopušteno nacionalnim zakonodavstvom, te to osiguranje pružiti na pravičan i razuman način;
- (f) spriječiti diskriminatorno uskraćivanje zdravstvene zaštite ili zdravstvenih usluga ili hrane i pića na osnovu invaliditeta.

Član 26.

HABILITACIJA I REHABILITACIJA

1. Države potpisnice poduzet će učinkovite i odgovarajuće mjere, uključujući i one kroz podršku osoba s invaliditetom osobama s invaliditetom, kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da postignu i zadrže najveću moguću nezavisnost, punu fizičku, mentalnu, socijalnu i profesionalnu sposobnost, i puno uključivanje i sudjelovanje u svim područjima života. Da bi ostvarile taj cilj, države potpisnice će organizirati, ojačati i proširiti sveobuhvatne usluge i programe rehabilitacije i rehabilitacije, posebno na području zdravlja, zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih usluga, na takav način da ove usluge i programi:
 - (a) započnu u što je moguće ranijoj fazi i da se zasnivaju na multidisciplinarnoj procjeni individualnih potreba i snaga;
 - (b) daju potporu sudjelovanju i uključivanju u zajednicu i sve aspekte društva, da su dobrovoljni i dostupni osobama s invaliditetom što je bliže moguće njihovim zajednicama, uključujući ruralna područja.
2. Države potpisnice će promovirati razvoj osnovne obuke i daljnjeg usavršavanja stručnjaka i osoblja koje radi u službama rehabilitacije i rehabilitacije.
3. Države potpisnice će promovirati dostupnost, znanje o i upotrebu potpornih naprava i tehnologija, oblikovanih za osobe s invaliditetom, a koje se odnose na rehabilitaciju i rehabilitaciju.

Član 27.

RAD I ZAPOŠLJAVANJE

1. Države potpisnice priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, što uključuje i pravo na mogućnost zarađivanja za život od slobodno izabranog ili prihvaćenog rada na tržištu rada i

radnom okruženju koje je otvoreno, sveobuhvatno i dostupno osobama s invaliditetom. Države potpisnice će poduzimati odgovarajuće korake kako bi garantovale i promovirale ostvarenje prava na rad, uključujući i za one koji steknu invaliditet za vrijeme zaposlenja, poduzimanjem odgovarajućih koraka, uključujući zakonsku regulativu, usmjerenih, između ostalog, na:

- (a) zabranu diskriminacije na osnovu invaliditeta u odnosu na sva pitanja koja se tiču svih oblika zapošljavanja, uključujući uslove za pronalaženje kandidata, primanje i zapošljavanje, trajanje zaposlenja, napredovanje u službi i sigurne uslove rada koji nisu štetni po zdravlje;
- (b) zaštitu prava osoba s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, na pravedne i povoljne uslove rada, uključujući jednake mogućnosti i jednaku naknadu za rad iste vrijednosti, sigurne uslove rada koji nisu štetni po zdravlje, uključujući zaštitu od uznemiravanja i postupke rješavanja pritužbi;
- (c) osiguravanje da osobe s invaliditetom mogu ostvariti svoja radnička i sindikalnih prava na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama;
- (d) omogućavanje osobama s invaliditetom da imaju stvarni pristup općim tehničkim programima, kao i programima profesionalne orijentacije, službama za pronalaženje radnih mjesta i stručnoj i kontinuiranom usavršavanju;
- (e) promoviranje mogućnost zaposlenja i napredovanja u službi za osobe s invaliditetom na tržištu rada, te pomagati u pronalaženju, dobivanju, zadržavanju posla, te vraćanju u radni odnos;
- (f) promoviranje mogućnosti samozapošljavanja, poduzetništva i pokretanja vlastitih poslova;
- (g) zapošljavanje osoba s invaliditetom u javnom sektoru;
- (h) promoviranje zapošljavanja osoba s invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće mjere i politiku koje mogu uključivati programe pozitivne diskriminacije, podsticaje i druge mjere;
- (i) osiguravanje da se osobama s invaliditetom osigura razumno prilagođavanje mjesta rada;
- (j) promoviranje stjecanja radnog iskustva osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada;
- (k) promoviranje programa stručne i profesionalne rehabilitacije, zadržavanja radnih mjesta i povratka na posao osoba s invaliditetom.

2. Države potpisnice osiguravaju da osobe s invaliditetom ne budu držane u ropstvu ili potčinjenosti i da budu, pod jednakim uslovima kao i druge osobe, zaštićene od prisilnog ili obaveznog rada.

Član 28.

ODGOVARAJUĆI ŽIVOTNI STANDARD I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom i njihovim porodicama pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i na neprekidno poboljšanje životnih uslova, te će poduzeti odgovarajuće korake za zaštitu i unaprjeđenje ostvarenja toga prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta.
2. Države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na socijalnu zaštitu i na uživanje tog prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta, te će poduzeti odgovarajuće korake da osiguraju i promoviraju ostvarivanje toga prava, uključujući i mjere u svrhu:
 - (a) osiguranja jednakog pristupa osoba s invaliditetom čistoj vodi, i osiguranja pristupa odgovarajućim i dostupnim uslugama, napravama i drugoj pomoći za zadovoljavanje potreba vezanih za invaliditet;
 - (b) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom, posebno žena, djevojaka i osoba starije životne dobi s invaliditetom, programima socijalne zaštite i programima smanjenja siromaštva;
 - (c) osiguranja pristupa osobama s invaliditetom i njihovih porodica koje žive u uslovima siromaštva državnoj pomoći radi pokrivanja troškova vezanih za invaliditet, uključujući odgovarajuću edukaciju, savjetovanje, finansijsku pomoć i centre za privremenu njegu;
 - (d) osiguranja osobama s invaliditetom pristupa programima javno finansiranog stanovanja;
 - (e) osiguranja jednakog pristupa osobama s invaliditetom programima i beneficijama penzionog osiguranja.

Član 29.

SUDJELOVANJE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Države potpisnice garantuju osobama s invaliditetom njihova politička prava i mogućnost njihovog uživanja na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, te se obavezuju:

- (a) osigurati da osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i u potpunosti sudjelovati u političkom i javnom životu, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, direktno ili putem slobodno izabраниh predstavnika, uključujući i pravo i mogućnost da glasaju i budu birane, između ostalog, kroz:
 - (i) osiguravanje da glasačke procedure, prostori i materijali za glasanje budu odgovarajući, pristupačni i jednostavni za razumijevanje i upotrebu;
 - (ii) zaštitu prava osoba s invaliditetom na tajno glasanje na izborima i javnim referendumima, bez zastrašivanja, te mogućnost da se kandidiraju na izborima i da vrše dužnost i obavljaju sve javne funkcije na svim nivoima vlasti, olakšavajući korištenje potpornih i novih tehnologija gdje je to primjereno;
 - (iii) garantovanje izražavanja slobodne volje osoba s invaliditetom kao glasača, i radi toga, kad je potrebno, na njihov zahtjev, omogućavanje da im osoba koju oni odaberu pomaže u glasanju;

- (b) aktivno promovirati okruženje u kojem osobe s invaliditetom mogu djelotvorno i potpuno sudjelovati u vođenju javnih poslova, bez diskriminacije i na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, te podsticanje njihovog sudjelovanja u javnim poslovima, uključujući:
 - (i) sudjelovanje u nevladinim organizacijama i udrugama koje se bave javnim i političkim životom zemlje, te u aktivnostima i vođenju političkih stranaka;
 - (ii) osnivanje i pristupanje organizacijama osoba s invaliditetom kako bi ih one predstavljale na međunarodnom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Član 30.
SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU,
REKREACIJI, RAZONODI I SPORTU

1. Države potpisnice priznaju pravo osobama s invaliditetom da sudjeluju u kulturnom životu, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, te će poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom:
 - (a) imaju pristup kulturnim materijalima u pristupačnim oblicima;
 - (b) imaju pristup televizijskim programima, filmovima, pozorištu i drugim kulturnim aktivnostima u pristupačnim oblicima;
 - (c) imaju pristup mjestima na kojima se odvijaju kulturne priredbe ili pružaju usluge kulture, kao što su pozorišta, muzeji, kina, biblioteke i turističke usluge, i, u mjeri u kojoj je to moguće, spomenicima i lokalitetima od nacionalnog kulturnog značaja.

2. Države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere kako bi omogućile osobama s invaliditetom da razvijaju i koriste svoje kreativne, umjetničke i intelektualne potencijale, ne samo za njihovo vlastito dobro, već i radi obogaćivanja društva.
3. Države potpisnice poduzimaju sve odgovarajuće korake, u skladu sa međunarodnim pravom, kako bi osigurale da zakoni koji štite pravo intelektualnog vlasništva ne predstavljaju nerazumnu ili diskriminatornu barijeru pristupu osoba s invaliditetom kulturnoj građi.
4. Osobe s invaliditetom imaju pravo, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, na priznavanje i potporu svom kulturnom i jezičnom identitetu, uključujući znakovni jezik i kulturu gluhih.
5. Kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo sudjelovanje na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama u rekreativnim, sportskim aktivnostima i razonodi, države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjere kako bi:
 - (a) podstakle i poboljšale sudjelovanje, u najvećoj mogućoj mjeri, osoba s invaliditetom u općim sportskim aktivnostima na svim nivoima;
 - (b) osigurale da osobe s invaliditetom imaju mogućnost organiziranja, razvijanja i sudjelovanja u sportskim i rekreativnim aktivnostima specifičnim za osobe s invaliditetom, i u tom cilju će podsticati osiguravanje odgovarajućih uputa, obuke i sredstava, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama;
 - (c) osigurale da osobe s invaliditetom imaju pristup sportskim, rekreacijskim i turističkim objektima;
 - (d) osigurale da djeca s invaliditetom imaju jednak pristup sudjelovanju u igri, rekreaciji, uključujući one aktivnosti koje se odvijaju u sklopu obrazovnog sistema;
 - (e) osigurale da osobe s invaliditetom imaju pristup uslugama organizatora rekreativnih, turističkih, sportskih aktivnosti i razonode.

Član 31.

STATISTIKA I PRIKUPLJANJE STATISTIČKIH PODATAKA

1. Države potpisnice obavezuju se prikupljati odgovarajuće informacije, uključujući statističke podatke i podatke iz istraživanja, kako bi mogle formulirati i provoditi politiku za ostvarivanje ove Konvencije. Proces prikupljanja i održavanja podataka treba:

- a) biti u skladu sa zakonom utvrđenim mehanizmima zaštite, uključujući propise o zaštiti podataka, kako bi se osigurala povjerljivost i poštivanje privatnosti osoba s invaliditetom;
 - (b) biti u skladu s međunarodno prihvaćenim normama o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i etičkim načelima u prikupljanju i korištenju statističkih podataka.
2. Podaci prikupljeni u skladu s odredbama ovog člana bit će razvrstani na odgovarajući način i korišteni tako da pomognu u procjeni provođenja obaveza država potpisnica preuzetih ovom Konvencijom, te da se identificiraju i uklone barijere s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom u ostvarivanju svojih prava.
 3. Države potpisnice preuzimaju odgovornost za distribuciju statističkih podataka i za osiguranje njihove dostupnosti osobama s invaliditetom i drugima.

Član 32. **MEĐUNARODNA SARADNJA**

1. Države potpisnice priznaju važnost međunarodne saradnje i njenog unaprjeđenja, u podupiranju nacionalnih napora za postizanje svrhe i ciljeva ove Konvencije, i preuzet će odgovarajuće i učinkovite mjere u tom pogledu, zajedno s drugim državama, i kad je to primjereno, u partnerstvu s relevantnim međunarodnim i regionalnim organizacijama i građanskim društvom, posebno s organizacijama osoba s invaliditetom. Takve mjere mogu, među ostalim, uključivati:
 - (a) osiguravanje da međunarodna saradnja, uključujući međunarodne programe razvoja, uključuje i bude pristupačna osobama s invaliditetom;
 - (b) olakšavanje i podržavanje izgradnje kapaciteta, uključujući i one kroz razmjenu i dijeljenje informacija, iskustava, programa edukacije i najboljih praksi;
 - (c) olakšavanje saradnje u istraživanju i pristupu znanstvenim i tehničkim saznanjima; i
 - (d) pružanje, kada je to primjereno, tehničke i ekonomske pomoći, uključujući i kroz olakšavanje pristupa i dijeljenje pristupačnih i potpornih tehnologija, te kroz transfer tehnologija.
2. Odredbe ovog člana ne utiču na obaveze svake države potpisnice da ispuni svoje obaveze preuzete ovom Konvencijom.

Član 33.
PROVOĐENJE I PRAĆENJE PROVOĐENJA KONVENCIJE
NA NACIONALNOM NIVOU

1. Države potpisnice, u skladu sa svojim sistemom organizacije, odredit će jedno ili više središta unutar vlade za pitanja koja se tiču provođenja ove Konvencije i razmotrit će mogućnost uspostavljanja ili određivanja mehanizma koordinacije unutar vlade koji će olakšati provođenje s tim povezanih mjera u različitim sektorima i na različitim nivoima.
2. Države potpisnice će, u skladu sa svojim pravnim i upravnim sistemom, održavati, jačati ili uspostavljati na nacionalnom nivou okvir, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama, kada je to primjereno, da unaprijede, zaštite i nadziru provođenje ove Konvencije. Kod imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, države potpisnice će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih institucija za zaštitu i unaprjeđenje ljudskih prava.
3. Građansko društvo, a posebno osobe s invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključeni i potpuno sudjelovati u procesu praćenja.

Član 34.
KOMITET ZA PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

1. Za izvršavanje ovdje navedenih funkcija uspostaviti će se Komitet za prava osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: "Komitet").
2. Komitet će se, u trenutku stupanja na snagu ove Konvencije, sastojati od 12 eksperata. Nakon dodatnih šezdeset ratifikacija ili pristupanja Konvenciji, članstvo Komiteta će se povećati za 6 članova, te će dostići broj od najviše 18 članova.
3. Članovi Komiteta će obavljati dužnost kao pojedinci i bit će visokog moralnog ugleda s priznatom stručnošću i iskustvom na području uređenom ovom Konvencijom. Prilikom nominiranja svojih kandidata, države potpisnice se pozivaju da vode računa o odredbama navedenim u članu 4. stavu 3 ove Konvencije.
4. Članove Komiteta će izabrati države potpisnice, vodeći računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacijskih oblika i glavnih pravnih sistema, izbalansiranoj zastupljenosti spolova i sudjelovanju eksperata s invaliditetom.
5. Članovi Komiteta birat će se tajnim glasanjem s popisa osoba koje imenuju države potpisnice između svojih državljana na sastancima država potpisnica. Na tim sastancima, na kojima dvije trećine država potpisnica čini kvorum, osobe

izabrane u Komitet su one koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika prisutnih država potpisnica koje glasaju.

6. Početni izbori će se održati ne kasnije od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije. Najmanje četiri mjeseca prije datuma svakog izbora, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija uputit će pismo državama potpisnicama, u kojem ih poziva da dostave nominacije u roku dva mjeseca. Generalni sekretar će zatim pripremiti abecedni popis svih kandidata, s označenom državom potpisnicom koja ih je nominirala, i zatim će ih uputiti državama potpisnicama ove Konvencije.
7. Članovi Komiteta biraju se na razdoblje od četiri godine. Na tu dužnost mogu biti birani još jednom. Međutim, mandat šest članova biranih na prvim izborima završit će se po isteku dvije godine; odmah nakon prvih izbora, imena ovih šest članova odredit će predsjedavajući ždrijebom na sastanku navedenom u stavu 5. ovog člana.
8. Izbor šest dodatnih članova Komiteta izvršit će se prilikom redovnih izbora, u skladu s odgovarajućim odredbama ovog člana.
9. Ukoliko član Komiteta umre ili da ostavku ili izjavi da iz nekih drugih razloga ne može više obavljati svoju dužnost, država potpisnica koja je nominirala člana imenovat će drugog stručnjaka istih kvalifikacija, koji ispunjava uslove navedene u relevantnim odredbama ovog člana, koji će obavljati dužnost do kraja mandata.
10. Komitet utvrđuje svoj poslovnik o radu.
11. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija osigurat će potrebno osoblje, opremu i prostorije za učinkovito funkcioniranje Komiteta prema odredbama ove Konvencije i sazvat će njegov prvi sastanak.
12. Uz odobrenje Generalne skupštine, članovi Komiteta osnovanog prema odredbama ove Konvencije primat će naknadu iz izvora Ujedinjenih nacija pod odredbama i uslovima koje postavi Skupština, imajući u vidu važnost odgovornosti Komiteta.
13. Članovi Komiteta imaju pravo na sredstva i prostor, povlastice i imunitet eksperata u misiji Ujedinjenih nacija, kako je navedeno u relevantnim dijelovima Konvencije o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih nacija.

Član 35. **IZVJEŠTAJI DRŽAVA POTPISNICA**

1. Svaka država potpisnica će Komitetu, preko Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, podnijeti sveobuhvatan izvještaj o mjerama poduzetim radi ostvarenja

obaveza preuzetih potpisivanjem ove Konvencije, te o napretku ostvarenom u tom pogledu, u roku od dvije godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije za svaku dotičnu državu potpisnicu.

2. Nakon toga, države potpisnice će podnositi daljnje izvještaje najmanje svake četiri godine i dalje kad god to Komitet zatraži.
3. Komitet odlučuje o smjernicama koje se primjenjuju u pogledu sadržaja izvještaja.
4. Država potpisnica koja je Komitetu podnijela sveobuhvatni početni izvještaj, ne treba u narednim izvještajima ponavljati ranije dostavljene informacije. Prilikom pripremanja izvještaja Komitetu, države potpisnice se pozivaju da razmotre da to naprave na otvoren i transparentan način, te da razmotre odredbe iz člana 4. stava 3. ove Konvencije.
5. Izvještaji mogu ukazivati na faktore i teškoće koje utiču na stepen ispunjenja obaveza iz ove Konvencije.

Član 36. RAZMATRANJE IZVJEŠTAJA

1. Komitet će razmotriti svaki izvještaj, te će, kad nađe za shodno, dati prijedloge i opće preporuke o izvještaju i proslijediti ih zainteresiranoj državi potpisnici. Država potpisnica može Komitetu odgovoriti s podacima koje odabere. Komitet može od država potpisnica tražiti dodatne informacije relevantne za provođenje ove Konvencije.
2. Ako država potpisnica značajno kasni s podnošenjem izvještaja, Komitet može dotičnu državu potpisnicu obavijestiti o potrebi razmatranja provođenja ove Konvencije u toj državi potpisnici, na osnovu pouzdanih informacija dostupnih Komitetu, ukoliko se mjerodavni izvještaj ne podnese u roku tri mjeseca od obavještavanja. Komitet će pozvati državu potpisnicu da učestvuje u takvom razmatranju. Ukoliko država potpisnica odgovori s podnošenjem relevantnog izvještaja, primjenjivat će se odredbe stava 1. ovog člana.
3. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija stavit će izvještaje na raspolaganje svim državama potpisnicama.
4. Države potpisnice će staviti svoje izvještaje na raspolaganje javnosti u svojim zemljama i pojednostavit će mogućnost davanja prijedloga i općih preporuka koje se odnose na ove izvještaje.
5. Komitet će specijaliziranim agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija i drugim nadležnim tijelima, kad nađe za shodno, proslijediti izvještaje država potpisnica, kako bi razmotrili zahtjev ili ukazali na potrebu za tehničkim

savjetom ili pomoći koje izvještaji sadržavaju, zajedno s primjedbama i preporukama Komiteta o tim zahtjevima ili indikacijama, ukoliko ih ima.

Član 37.

SARADNJA IZMEĐU DRŽAVA POTPISNICA I KOMITETA

1. Svaka država potpisnica će saradivati s Komitetom i pomagati njegovim članovima u ispunjavanju njihovih dužnosti.
2. U svom odnosu s državom potpisnicom, Komitet će razmotriti načine i sredstva za jačanje nacionalnih kapaciteta za provođenje ove Konvencije, uključujući i međunarodnu saradnju.

Član 38.

ODNOS KOMITETA S DRUGIM TIJELIMA

Da bi se podstaknulo djelotvorno provođenje ove Konvencije i podstaknula međunarodna saradnja na području koje pokriva ova Konvencija:

- (a) Specijalizirane agencije i druga tijela Ujedinjenih nacija imaju pravo biti prisutni prilikom razmatranja provođenja onih odredbi ove Konvencije koje ulaze u njihov djelokrug rada. Kad to smatra potrebnim, Komitet može pozvati specijalizirane agencije i druga nadležna tijela da daju stručno mišljenje o provođenju Konvencije u oblastima koja ulaze u djelokrug njihovih mandata. Komitet može pozvati specijalizirane agencije i druga tijela Ujedinjenih nacija da podnesu izvještaje o provođenju Konvencije o oblastima koje ulaze u djelokrug njihovih aktivnosti.
- (b) Komitet će u vršenju svog mandata konsultirati, gdje je to primjereno, druga odgovarajuća tijela osnovana međunarodnopravnim dokumentima o ljudskim pravima, s ciljem osiguravanja dosljednosti njihovih smjernica o izvještavanju, prijedloga i općih preporuka, te izbjegavanja uduplavanja i preklapanja u obavljanju njihovih dužnosti.

Član 39.

IZVJEŠTAJ KOMITETA

Komitet će svake dvije godine podnositi izvještaj o svojim aktivnostima Generalnoj skupštini i Ekonomskom i socijalnom vijeću, i može davati prijedloge i opće preporuke utemeljene na pregledu izvještaja i informacija dobivenih od država potpisnica. Takvi prijedlozi i opće preporuke bit će uključeni u izvještaj Komiteta, zajedno s komentarima država potpisnica, ukoliko one dostave takve komentare.

Član 40.
KONFERENCIJA DRŽAVA POTPISNICA

1. Države potpisnice će se redovno sastajati na Konferenciji država potpisnica, kako bi razmotrile bilo koje pitanje vezano za provođenje ove Konvencije.
2. Ne kasnije od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Generalni sekretar Ujedinjenih nacija sazvat će Konferenciju država potpisnica. Naredne konferencije Generalni sekretar Ujedinjenih nacija sazivat će svake dvije godine ili u skladu s odlukom Konferencije država potpisnica.

Član 41.
DEPOZITAR

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija imenovan je depozitarom ove Konvencije.

Član 42.
POTPISIVANJE

Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje svim državama i organizacijama regionalne integracije u sjedištu Ujedinjenih nacija u New Yorku od 30. marta 2007.

Član 43.
PRISTANAK NA OBAVEZIVANJE KONVENCIJOM

Ova Konvencija podliježe ratifikaciji zemalja potpisnica i formalnoj potvrdi organizacija regionalne integracije koje su je potpisale. Bit će otvorena za pristupanje svim državama ili organizacijama regionalne integracije koje nisu potpisale Konvenciju.

Član 44.
ORGANIZACIJE REGIONALNE INTEGRACIJE

1. "Organizacija regionalne integracije" označava organizaciju koju osnivaju suverene države neke regije, na koju su države članice prenijele nadležnost po pitanjima uređenim ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim dokumentima formalnog potvrđivanja ili pristupanja navesti opseg njihove nadležnosti u odnosu na pitanja uređena ovom Konvencijom. One će naknadno obavijestiti depozitara o svakoj suštinskoj izmjeni u opsegu njihove nadležnosti.
2. Korištenje izraza „države potpisnice“ u ovoj Konvenciji odnosi se na te organizacije u okviru granica njihove nadležnosti.
3. Za svrhu člana 45. stava 1 i člana 47. stavke 2. i 3., bilo koji instrument koji deponira organizacija regionalne integracije neće se ubrajati.

4. Organizacije regionalne integracije, u pitanjima svoje nadležnosti, mogu ostvariti pravo glasa na Konferenciji država potpisnica, s brojem glasova koji je jednak broju država članica koje su potpisnice ove Konvencije. Takva organizacija neće moći ostvariti svoje pravo na glasanje ako bilo koja od njenih država članica iskoristi svoje pravo, i obrnuto.

Član 45.
STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija stupa na snagu tridesetog dana nakon dana deponiranja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili organizaciju regionalne integracije koja ratificira, formalno potvrdi ili pristupi Konvenciji nakon deponiranja dvadesetog takvog instrumenta, Konvencija stupa na snagu tridesetog dana nakon deponiranja njezinog vlastitog instrumenta.

Član 46.
REZERVE

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ove Konvencije nisu dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Član 47.
AMANDMANI

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman na ovu Konvenciju i dostaviti ga Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će predložene amandmane poslati državama potpisnicama, sa zahtjevom da ga obavijeste žele li održavanje Konferencije država potpisnica radi razmatranja i odlučivanja o prijedlozima. U slučaju da se, u roku od četiri mjeseca od dana obavještanja, najmanje jedna trećina država potpisnica izjasni za održavanje takve konferencije, Generalni sekretar će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Svaki amandman prihvaćen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje glasaju na konferenciji, Generalni sekretar će podnijeti na odobrenje Generalnoj skupštini, a zatim i svim državama potpisnicama na prihvaćanje.
2. Amandman koji bude prihvaćen i potvrđen u skladu sa stavom 1. ovog člana stupa na snagu tridesetog dana nakon što broj deponiranih instrumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine od ukupnog broja država potpisnica na dan prihvaćanja amandmana. Nakon toga, amandman stupa na snagu za svaku državu potpisnicu tridesetog dana nakon deponiranja vlastitog dokumenta o prihvaćanju. Amandman je obavezujući samo za one države potpisnice koje ga prihvate.

3. Ukoliko Konferencija država potpisnica odluči konsenzusom, amandman usvojen i potvrđen u skladu sa stavom 1. ovog člana koji se isključivo odnosi na članove 34, 38, 39 i 40, stupa na snagu za sve države potpisnice tridesetog dana nakon što broj deponiranih instrumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine broja država potpisnica na dan usvajanja amandmana.

Član 48.
OTKAZIVANJE KONVENCIJE

Država potpisnica može pismenom obaviješću Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija otkazati Konvenciju. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana od dana kada Generalni sekretar primi obavijest.

Član 49.
PRISTUPAČNI FORMAT

Tekst ove Konvencije će biti dostupan u pristupačnom formatu.

Član 50.
VJERODOSTOJNI TEKSTOVI

Tekstovi ove Konvencije na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku jednako su vjerodostojni.

U potvrdu toga, niže potpisani opunomoćenici, koje su njihove vlade propisno ovlastile, potpisali su ovu Konvenciju.

OPCIONI PROTOKOL UZ KONVENCIJU O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

Države potpisnice ovog Protokola složile su se o sljedećem:

Član 1.

1. Država potpisnica ovog Protokola (u daljnjem tekstu: "država potpisnica") priznaje nadležnost Komiteta za prava osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: "Komitet") da prima i razmatra predstavke od i u ime pojedinaca i grupa pojedinaca koji su u njezinog pravnoj nadležnosti, a koji tvrde da su žrtve kršenja odredbi ove Konvencije od strane te države potpisnice.
2. Komitet ne može primati predstavke koji se odnose na državu potpisnicu Konvencije ukoliko ona nije potpisnica ovog Protokola.

Član 2.

Komitet će smatrati da je predstavka neprihvatljiva ako:

- (a) je predstavka anonimna;
- (b) predstavka predstavlja zloupotrebu prava podnošenja takvih predstavki, ili je nespojiva s odredbama ove Konvencije;
- (c) je Komitet već razmatrao isto pitanje, ili je ono predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodnog ispitivanja ili mirenja;
- (d) nisu iscrpljeni svi raspoloživi domaći pravni lijekovi. Ovo neće biti pravilo kad je primjena pravnih lijekova bezrazložno produžena, ili kad je vjerojatno da neće imati efekta;
- (e) je očito neosnovana ili nije dovoljno potkrijepljena; ili
- (f) su se činjenice koje su predmet predstavke desile prije stupanja na snagu ove Konvencije za dotičnu državu potpisnicu, osim ako se te činjenice nastavljaju i poslije tog datuma.

Član 3.

Pod rezervom odredbi člana 2 ovog Protokola, Komitet će državi potpisnici na koju se predstavka odnosi skrenuti pažnju na dotičnu predstavku. U roku od šest mjeseci, država primateljica dostavit će Komitetu pisano objašnjenje ili izjavu kojom pojašnjava predmet i pravni lijek, ukoliko ga je država poduzela.

Član 4.

1. U bilo kom trenutku nakon primanja predstavke i prije odlučivanja o osnovanosti, Komitet može prenijeti na dotičnu državu potpisnicu zahtjev da ona hitno razmotri poduzimanje onih privremenih mjera koje mogu biti potrebne kako bi se izbjegla moguća nenadoknadviva šteta žrtvi ili žrtvama navodnog kršenja.
2. Kada Komitet koristi svoje diskreciono pravo iz stava 1 ovog člana, to ne podrazumijeva odlučivanje o dopuštenosti ili o osnovanosti predstavke.

Član 5.

Komitet održava zatvorene sjednice kad razmatra predstavke podnesene u skladu s ovim Protokolom. Nakon razmatranja predstavke, Komitet upućuje prijedloge i preporuke, ukoliko ih ima, dotičnoj državi potpisnici i podnositelju predstavke.

Član 6.

1. Ukoliko Komitet primi pouzdane informacije koje ukazuju da država potpisnica ozbiljno i sistemski krši prava iz ove Konvencije, Komitet će pozvati državu potpisnicu da sarađuje u razmatranju informacije, i u tom cilju dostavit će zapažanja vezana za dotične informacije.
2. Uzimajući u obzir zapažanja koje je mogla dostaviti dotična država potpisnica, kao i svaku drugu informaciju koja mu je dostupna, Komitet može odrediti jednog ili više svojih članova da provedu istragu i Komitetu hitno podnesu izvještaj. Kada je opravdano, i uz saglasnost države potpisnice, istraga može uključivati i dolazak na njezin teritorij.
3. Nakon razmatranja nalaza takve istrage, Komitet će dostaviti te nalaze državi potpisnici na koju se istraga odnosi, zajedno s mogućim komentarima i preporukama.
4. Država potpisnica na koju se istraga odnosi, u roku od šest mjeseci od prijema nalaza, komentara i preporuka koje je Komitet dostavio, dostavit će svoja zapažanja Komitetu.
5. Takva istraga će se provoditi povjerljivo, a tražit će se saradnja države potpisnice u svim fazama postupka.

Član 7.

1. Komitet može pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da u svoji izvještaj prema članu 35. Konvencije uvrsti podatke o svim mjerama poduzetim na osnovu istrage provedene u skladu sa članom 6. ovog Protokola.

2. Komitet može, ukoliko je potrebno, po isteku razdoblja od šest mjeseci navedenog u članu 6. stav 4, pozvati državu potpisnicu na koju se istraga odnosi da ga informira o mjerama koje je poduzela kao odgovor na istragu.

Član 8.

Svaka država potpisnica može, u trenutku potpisivanja ili ratifikacije ovog Protokola ili pristupanja, izjaviti da ne priznaje nadležnost Komiteta predviđenu u članovima 6. i 7.

Član 9.

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je depozitar ovog Protokola.

Član 10.

Ovaj Protokol je otvoren za potpisivanje državama potpisnicama Konvencije i organizacijama regionalne integracije u sjedištu Ujedinjenih nacija u New Yorku od 30. marta 2007.

Član 11.

Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji zemalja potpisnica koje su potpisale ili pristupile Konvenciji. On podliježe formalnom potvrđivanju zemalja organizacija regionalne integracije koje su formalno potvrdile ili pristupile Konvenciji. Bit će otvoren za pristupanje svim državama ili organizacijama regionalne integracije koje su ratificirale, formalno potvrdile i pristupile Konvenciji, a koje nisu potpisale Protokol.

Član 12.

1. "Organizacija regionalne integracije" označava organizaciju koju osnivaju suverene države neke regije, na koju su zemlje članice prenijele nadležnost po pitanjima uređenim Konvencijom i ovim Protokolom. Takve organizacije će u svojim dokumentima formalnog potvrđivanja ili pristupanja naznačiti opseg nadležnosti u odnosu na pitanja uređena Konvencijom i ovim Protokolom. One će naknadno obavijestiti depozitara o svakoj suštinskoj izmjeni u opsegu njihove nadležnosti.
2. Korištenje izraza "države potpisnice" u ovom se Protokolu odnosi na te organizacije u granicama njihove nadležnosti.
3. Za potrebe člana 13, stav 1. i člana 15, stav 2, bilo koji instrument koji deponira organizacija regionalne integracije neće se ubrajati.
4. Organizacije regionalne integracije, u pitanjima svoje nadležnosti, mogu ostvariti svoje pravo glasa na sastancima država potpisnica, s brojem glasova

jednakom broju država članica koje su potpisnice ovog Protokola. Takva organizacija neće moći ostvariti svoje pravo na glasanje ako bilo koja od njezinih država članica iskoristi svoje pravo, i obrnuto.

Član 13.

1. Nakon stupanja na snagu Konvencije, ovaj Protokol stupa na snagu tridesetog dana nakon deponiranja instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku državu ili organizaciju regionalne integracije ratificiranje, formalno potvrđivanje ili pristupanje Protokolu nakon polaganja desetog takvog instrumenta, Protokol stupa na snagu tridesetog dana nakon deponiranja svakog vlastitog instrumenta.

Član 14.

1. Rezerve nespojive s ciljem i svrhom ovog Protokola nisu dozvoljene.
2. Rezerve se mogu povući u bilo koje vrijeme.

Član 15.

1. Svaka država potpisnica može predložiti amandman na ovaj Protokol i dostaviti ga Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će o predloženim amandmanima obavijestiti države potpisnice, sa zahtjevom da ga obavijeste žele li održavanje sastanka država potpisnica radi razmatranja i odlučivanja o prijedlozima. U slučaju da se, u roku od četiri mjeseca od dana obavještanja, najmanje jedna trećina država potpisnica izjasni za održavanje takvog sastanka, Generalni sekretar će sazvati sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Svaki amandman prihvaćen dvotrećinskom većinom prisutnih država potpisnica koje glasaju Generalni sekretar će podnijeti Generalnoj skupštini na odobrenje, a zatim i svim državama potpisnicama na prihvaćanje.
2. Amandman koji bude prihvaćen i potvrđen u skladu sa stavom 1. ovog člana stupa na snagu tridesetog dana nakon što broj položenih dokumenata o prihvaćanju dostigne dvije trećine broja država potpisnica na dan prihvaćanja amandmana. Nakon toga, amandman stupa na snagu za svaku državu potpisnicu tridesetog dana nakon deponiranja vlastitog dokumenta o prihvaćanju. Amandman je obavezujući samo za one države potpisnice koje ga prihvate.

Član 16.

Država potpisnica može pismenom obaviješću Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija otkazati ovaj Protokol. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana od dana kada Generalni sekretar primi obavijest.

Član 17.

Tekst ovog Protokola bit će dostupan u pristupačnom formatu.

Član 18.

Tekstovi ovog Protokola na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku jednako su vjerodostojni.

U potvrdu toga, dolje potpisani opunomoćenici, koje su njihove vlade propisno ovlastile, potpisali su ovaj Protokol.